పెళ్లి చూపులు

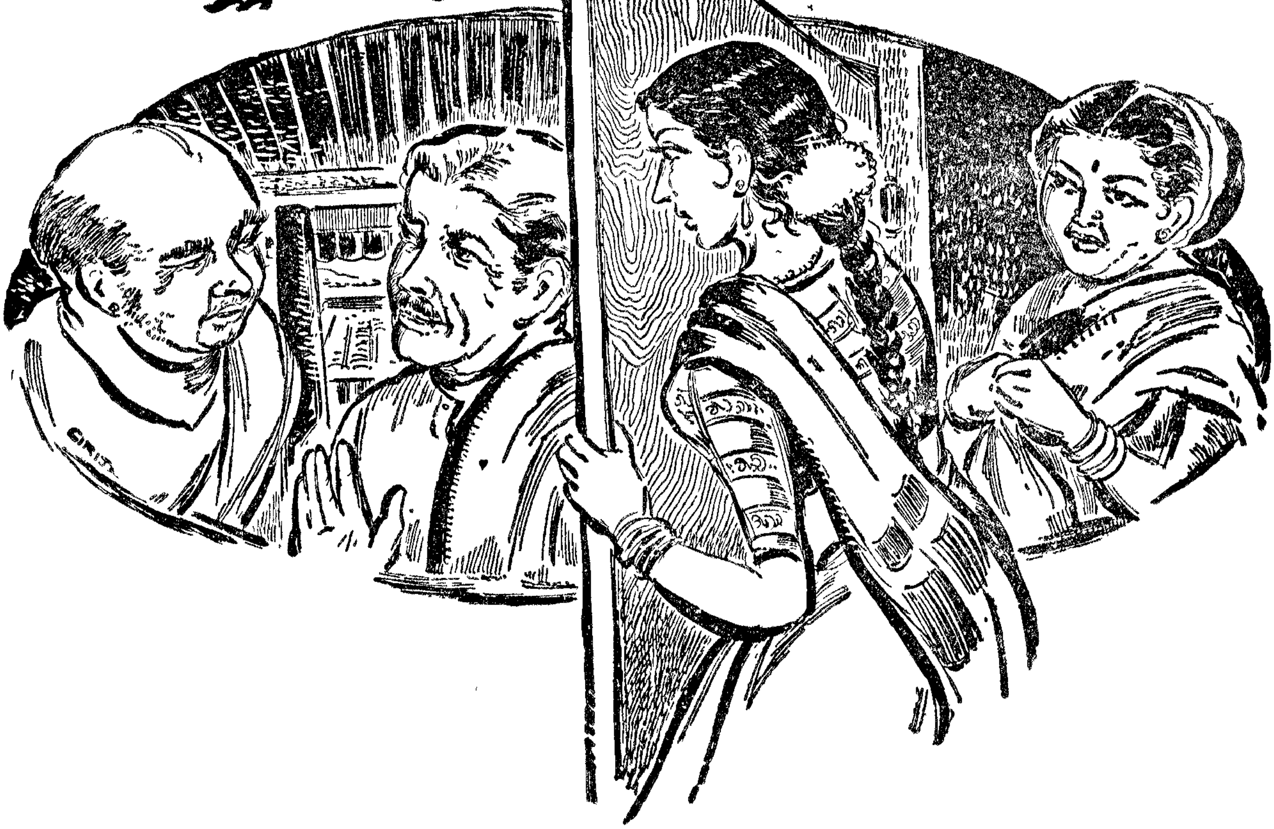

ఆనంద మానంద మాయెనే - మన జానకి పెండ్లి కూతు రాయెనే, మన రాముడు - పెండ్లి కొడు కాయెనే - బ్యాండు మేళం వాళ్ళు ఆలాపిస్తున్నారు. పెండ్లి కొడుకు అనూరాధ మెడలో మాంగల్యధారణ చేస్తున్నాడు. అనూరాధ అక్క పద్మ, అనూరాధ పూలజడని ఎత్తి పట్టుకుంది. "కాస్త ఆ మూడుముళ్ళూ గట్టిగా వెయ్యి నాయనా," హెచ్చరించింది ఎవరో ముత్తయిదువు. పెండ్లి పందిరంతా కిటకిటలాడుతోంది బంధువులతో స్నేహితులతో. వచ్చిన మగవాళ్ళను ఆహ్వానించటము సత్కరించటములో ఎవరికీ ఏ లోటూ రాకుండా పందిరంతా కలయతిరుగుతూ చూస్తున్నాడు అనూరాధ బావ మధుసూదనం; ఆడవాళ్ళ వేపు అనూరాధ చెల్లెలు వనజ పూనుకుంది. పద్మ పెళ్ళికూతుర్ని అంటిపెట్టుకు ఆమెను కూర్చోపెట్టాలన్నా నిలుచోపెట్టాలన్నా ప్రక్కన వుంటూంది. నరసింహంగారు వియ్యంకుని ప్రక్కనే కూర్చుని తాటాకు విసనకర్రతో విసురుతూ ఇద్దరు కూతుళ్ళనూ- ఇద్దరల్లుళ్ళనూ చూస్తూ ఆనందంతో చెమర్చిన కళ్ళను వత్తుకుంటూ "ఈ ఆనందం నువ్వు పెట్టిన భిక్షే బాబూ!" అని స్పష్టంగా తనలో తనే గొణుక్కుంటున్నాడు. రాజ్యలక్ష్మమ్మ గారి ఆనందానికి పట్టపగ్గాలులేవు. చిన్న కూతురు పెండ్లి ఎంత చిత్రంగా జరుగుతూందో పెళ్ళినాడు పసుపు బట్టలతో గడప దాటిన పెద్దకూతురూ, పెద్దల్లుడూ ఈ తరం ముక్కతో ఊడిపడటమూ అంత చిత్రంగానూ ఉంది ఆమె ప్రాణానికి. పెద్దకూతురు పెళ్ళిలో కూడా కనుపించని హాయి ఆమెకు అనూరాధ పెళ్ళిలో కనుపించసాగింది.

బి. ఎస్. లక్ష్మి

వియ్యంకుణ్ని నరసింహం దంపతులు బాబూ అని పిలుస్తారు. ఆయనను చూస్తే వాళ్ళకు అదో విధమయిన భక్తి. మాటిమాటికి, వియ్యంకుని వద్దకు వెళ్ళి "కాస్త పానకం తీసుకోండి, ఎండ ఎక్కువగా ఉంది. పోనీ దాహమేనా తీసుకోండి, పోనీ కాస్త కాఫీ తీసుకురమ్మన్నారా?" అంటూ రాజ్యలక్ష్మమ్మ తన ఆప్యాయతను వెల్లడించసాగింది.

"విధవబండి లేటయిపోయింది. అయినా టయిముకే వచ్చానుగా నరసింహం, ఏమోయి శంకరం మాట మాత్రమేనా చెప్పావు కాదేం? శుభలేఖ మూసి ఆశ్చర్యపోయా ననుకో, మానవుడ ననిపించుకు మా అందరికి బుద్ధిచెప్పావు." అన్నాడు మధు తెచ్చిన తువ్వాలుతో కాళ్లూ చేతులు తుడుచుకుంటూ, అప్పుడే బండి దిగి వచ్చిన మూర్తి.

మూర్తి మాటలతో మధు మనస్సు తన పెళ్ళినాటి ఘట్టాల్ని స్ఫురణకు తెస్తుంది. తన మామగారు లాంఛనాలు అన్నిటిక్రిందా ఒక అంకెను చెప్పటము తానూవిన్నాడు. అయినా తనవాళ్లతో కలసి "పేచీ" పెట్టేందుకు తను వెనక్కు జంకలేదు. పాపం పద్మ ఎంత బాధపడిందో! చివరకు అనూరాధ పెండ్లి తనకన్నా యోగ్యుడైన వరునితో కానీ కట్నము లేకుండా జరుగుతూందన్న "రూఢి" అయిన వార్త తెలిసే వరకు తన పట్టు సడలనే లేదు. ఒకవిధంగా అనూరాధ పెళ్ళి తనకు గుణపాఠమే అయింది. ఆనాడు తనేమన్నాడు అనూరాధ పెండ్లిలో చూస్తాంగా అన్నాడు. ఏమిటి తను చూసేది. మామగారు తనకన్నా ఎక్కువ డబ్బు ఇక్కె

అనూరాధ పెళ్లి కూడా "రసాభాసం" చెయ్యాలనేగా! ఇప్పుడు పోట్లాడి తీసుకున్న కట్నం తిరిగి ఇవ్వగలడా! మధు మనస్సు పశ్చాత్తాపంతో నిండిపోయింది. పసుపు పుయ్యటానికి వచ్చిన వనజను చూసి, "పెండ్లికూతురు చెల్లెల్నా మాట్లాడటము మానేశావు? ఇంతకూ కట్నం మేమిస్తున్నారు?" పలకరించిందో ముత్తయిదువు. "కట్నమా మా బావకు మా అక్క కట్నంట. ఈమాట మామయ్య అన్నారు" అంటూ వెళ్లిపోయింది వనజ. ఆ పందిట్లో అంతా అనూరాధ అదృష్టం గురించి చెప్పుకుంటుంటే మధ్యకు తన పెళ్ళి జ్ఞాపకము రాసాగింది. కట్నముకూడా ఇచ్చి పెద్ద పిల్లను కదా! అని ఘనంగానే చేశాడు నాన్న. అయినా తన అత్తవార్ని తృప్తిపరచలేక పోయాడు. ఫలితంగానే పెళ్ళిపందిరి పన్నీటి జల్లులతో కాకుండా కన్నీటి జల్లులతో నిండిపోయింది. అంతా తన అదృష్టాన్ని శంకిస్తూంటే, శంకాలతో పసుపు బట్టలతో గడప దాటుతూన్న తన్ను చూసి, అమ్మ "పెద్దపిల్ల కదా అని మా శక్తివంచన లేకుండా ప్రయత్నించినా మాట దక్కించుకోలేక పోయాం. ఇక అనూరాధ పెళ్లి ఏంచేస్తామో?" అన్న కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంది. మళ్ళీ అనూరాధ పెళ్ళికి ఇంత సంతోషంగా గడపలో అడుగు పెట్టగలుగుతానని తను అనుకోనే లేదు. అనూరాధ "అదృష్ట"మే కాకుండా "వక్రమార్గాన్ని" పట్టిన తన అదృష్టంకూడా చక్కబడింది.

* * *

అప్పుడే భోజనం చేసి వాకిట్లోకి వచ్చిన నరసింహముగారి చేతులో ఉత్తరముంచి వెళ్లాడు పోస్టుమేన్. ఆ ఉత్తరంలో రెండే రెండు ముక్కలున్నాయి.

ప్రియ మిత్రుడు నరసింహానికి, నీ కోరిక ప్రకారం "వరుణ్ని" బుధవారం పదకొండు గంటల "ప్యాసింజరు"లో పంపుతున్నాను. "స్టేషను"లో కలుసుకో. వివరాలు ఆయన వచ్చిన తరువాత వ్రాయి.

ఇట్లు నీ ప్రియమిత్రుడు మూర్తి.

చదువుతూన్న ఉత్తరం ఆయనకు తెలియకుండానే చేయి జారి పడిపోయింది. "వెనుకటికి నిత్యదరిద్రంతో బాధపడే ఒక కట్టెలవాడు ఈ బాధ పడలేకుండా ఉన్నాడు. చావేనా రాదేం అనుకున్నాడుట. వారింటే వెదుతూన్న "మృత్యుదేవత" ఏం నాయనా పిలిచావు. నేను "మృత్యువుని" అందిట. దానితో కట్టెలవాడికి ముచ్చెమటలు పోసినట్లయి "ప్రాణభీతి" కలిగి అబ్బె! ఈ కట్టెల మోపు ఎత్తిపోతావనీ అన్నాడుట యుక్తిగా. ఆ కథ జ్ఞాపకమొచ్చింది నరసింహంగారికి. పెద్దపిల్లపెళ్ళితో విసిగిపోయిన తాను ఈ పిల్ల పెళ్ళి అయిందనిపిస్తే చాలన్న స్థితికి దిగజారి పోయాడన్న

పెళ్ళి చూపులు

మాట. ఆయనకు మూర్తి మొదటి ఉత్తరం జ్ఞప్తికి వచ్చింది.

ప్రియమైన నరసింహానికి,

నీ ఉత్తరమందినది. నీ బాధకూడా నాకర్థమైంది. అయినా ఆడపిల్లలున్న ప్రతి తండ్రి ఈరకం బాధలు పడటము ఈ రోజుల్లో పరిపాటి అయింది. నీవు రాసిన విషయం గురించి "తృణంగా"గా ఆలోచించాను. మన పెత్తికానీ, ఈ రోజుల్లో "కన్యాదానం"తో తృప్తిపడే ఘనులెవరున్నారు? అందుకే నేనొకటి ఆలోచించాను. నా బాల్య స్నేహితుడు "శంకరం" అని ఉన్నాడు. రెండేళ్లు అటూ యిటూగా నా వయస్సే ఉంటుంది. అతని కీమధ్యే భార్య పోయింది. ఒక కొడుకు ఉన్నాడు. నువ్వు ఊఁ! అన్నావంటే అతని నెట్లాగో ఒప్పించి పంపుతాను. వయస్సు, ద్వితీయం, ఈ రెండూ పడి లేనిపట్లయితే అతనన్ని విధాలా యోగ్యుడు. ఏమైనా కాగి చల్లారినపాలు, కనుక పెద్దలుడుతో వృద్ధ బాధలు ఇతనితో పడాల్సిన అవసరముండదు. పూర్వాపరాలు, లాభనష్టాలు బాగా యోచించి నీ అభిప్రాయం తెలియచేస్తే దాన్ని బట్టి నా ప్రయత్నముంటుంది అని వ్రాశాడు. ఆక్షణంలో మూర్తి యోచన సమంజసముగానే తోచింది ఆయనకు. అతగాడు రాసినట్లు కట్నమంటూ ఇవ్వలేని తను ఇంతకన్న మంచి జోడీ తేగలననుకోటము వెర్రే. మనిషి యోగ్యుడైతే ఆపైన పిల్లదాని "అదృష్ట"మెలా ఉంటే అల్లా జరుగుతుంది. అట్లా తనకు తనే సమాధానపడి రాజ్యలక్ష్మమ్మతో నైనా యోచించకుండా మూర్తికి అంగీకారం తెలియచేశాడానాడు.

కానీ అంతా నిర్ణయమయాక తన మనసిట్లా ఎదురు తిరుగుతోంది. కట్టెలవాని ప్రాణభీతిలా అంతవరకు తన అంతరాంతరాల్లో దాగిఉన్న పితృప్రేమ ఒక్కసారిగా కట్టెదుట నిల్చినట్టుంది నరసింహంగారికి.

వయస్సు ద్వితీయము, అన్న వాక్యాలు మరిచే మిగతా విషయాల్లో నువ్వు బాధపడవలసిన అగత్యముండదు. అయినా కాగి చల్లారినపాలు బాగా యోచించుకో అన్న మూర్తి వాక్యాలు పదే పదే గుర్తుకు రాసాగాయి. తను మరవటము సాధ్యమే కావచ్చు. పద్దెనిమిదేళ్ళు నిండని తన అనూ దాదాపు తండ్రి వయస్సుదాటిన వరునితో తిరుగుతూంటే "మీ నాన్నగారా అమ్మా, మీ మామగారా అమ్మా?" అని లోకులు అడుగుతూంటే ఎట్లా మరవగలదు, ఏమని సమాధానము చెప్పగలదు. కా...గి చ...ల్లారిన పా...లు మూర్తి బాగా పోల్చాడు.

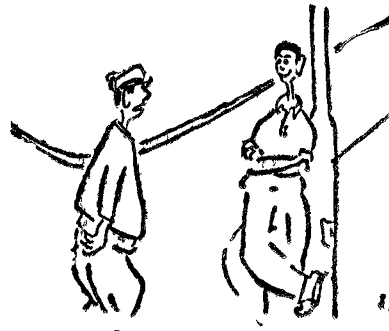

'కోర్టుకు దారి ఎటు?'
'చెబితే ఏమిస్తారు?'
—చిత్రకారుడు శ్రీ కె. సత్యనారాయణ (విలాస్‌పూర్)

కాగుతూన్న పాలలా జీవితము మొదటిదశలో ఉన్న అనూ, చల్లారిన పాలలా ఆద్యంతాలు చవిచూసి అన్నీ ఉడిగిన భర్తతో సమన్వయ మెట్లా కుదుర్చుకుంటుంది. విన్నావా అనూ! మీ నాన్న ఎట్లాంటి జంట కుదురుస్తున్నాడో! పిచ్చినవ్వు నవ్వుకున్నాడు నరసింహం. ఈ ఆలోచన ముందేవస్తే ఎంత బాగుండును. కళవళపడిపోతూ జుట్టు పీక్కున్నాడు అంతలో ఆయనకు భార్య గుర్తుకువచ్చింది. ఈ సంగతి తెలిస్తే రాజ్యలక్ష్మి ఏమంటుంది. రాజ్యలక్ష్మి సంగతి తనకు బాగా తెలుసు. వెనకా ముందూ చూడకుండా దులపరించి పారేస్తుంది. అయినా తనకా దుర్బుద్ధి ఎందుకు పుట్టాలి? ఎన్నడైనా ఆమెతో చెప్పకుండా ఏ పనైనా చేశాడా తను. ఇంతకీ ఈ అపాయంనుంచి బయటపడే ఉపాయమేమిటి? రేపే బుధవారం, ఏం చేసేందుకు వ్యవధి కూడా లేదు.

పోనీ ఆ వచ్చినాయన పిల్ల నచ్చలేదని వెళ్ళిపోతే... కానీ ఎందుకు వెడతాడు తన అనూకు ఏమి లోటనీ, తనలాంటి దరిద్రుని కడుపున పుట్టడము తప్ప. ఏడుకొండల వాడా తండ్రీ ఈ ఆపదనుంచి ఎట్లా గట్టెక్కిస్తావో, నా తల్లి అనూ ముఖం చూడు తండ్రీ అంటూ రెండు చేతులూ ఎత్తి తల మీద పెట్టుకోబోతున్న ఆయన చేతిని రాజ్యలక్ష్మమ్మ పట్టుకుని,

"అదేమిటండీ నిద్రపోతున్నారా? పెళ్ళివారొస్తున్నారని రాశారు కదా! ఆ శుభాన్ని తీసుకువచ్చిన ఉత్తరాన్ని కాళ్లతో త్రొక్కేసేవా రెవరే నావున్నారా? అయితే ఇంతకూ పెళ్ళికొడుకు దేవూరు? ఏం పనికి పిల్లవాణ్ని మీ రిదివర కెప్పుడేనా చూశారా?" అంటూంటే,

పెళ్ళికొడుకు పిల్లవాడు అనుకునే ఆమెకు అప్పట్లో నిజము చెప్పే ధైర్యములేక, "అబ్బ! కాస్సేపు నన్ను పడుకోనిద్దూ. రేపేగా

"పెండ్లి కానీ రాచ్చేది. అప్పుడు చూద్దాంలే," అని విసుక్కున్నా రాయన.

అంతకుముందే కంచాలు కడగటము పూర్తి చేసి వాళ్ళ సంభాషణ వినేందుకు ప్రక్క గదిలో చేరిన అనూరాధకు ఆపైన ఒక్క అక్షరము కూడా వినిపించలేదు. కానీ అనూరాధ మాత్రం ఆ రాత్రి కలలు కంటూ నిద్రపోయింది! - రాజ్యలక్ష్మమ్మ రేపు వచ్చే పెళ్లి వారు, చేయవలసిన ఏర్పాట్లూ తలచుకుంటూ కలత నిద్రతో తెల్లవారదీసింది.

నరసింహంగారికిమాత్రం ఎంత ప్రయత్నించినా ఆ రాత్రి నిద్రపట్టలేదు. పరీక్ష రాసిన విద్యార్థికి పరీక్షా ఫలితాలు తెలిసే రోజులా ఉంది ఆయన పని. ఎంత చప్పున తెల్లవారుతుందా? ఆ రేపనేది ఎంత చప్పున వస్తుందా అని ఎదురు చూడసాగారాయన.

ఇంకా సరిగ్గా తెల్లవారక ముందే రాజ్యలక్ష్మమ్మ ఇంటి పనులలో మునిగిపోయింది. ఆమె ఉత్సాహం చూసి పెళ్ళి చూపులకు ఊళ్ళో సగంమందిని పోగేసుకు వస్తుందేమో అనుకున్నా రాయన. తను చేయబోతూన్న ఘనకార్యం ముందుగా నలుగురి చెవిని పడటము ఇష్టము లేదాయనకు. పిల్లల్ని కూడా స్కూలుకు పంపివేయమని ఈ పెండ్లిచూపులు ఎంత గోప్యంగా జరిగితే అంత మంచిదని రాజ్యలక్ష్మమ్మతో చెప్పా రాయన. సంబంధము అంత మంచిదేమో! కాలము మంచిది కాదు. అదీ నిజమేఅనుకుంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

తెల్లారింది మొదలు ఆ చీర కాదని ఈ చీర ఈ చీర కాదని ఆ చీరా కడుతూ అలంకరణలో సతమతమయ్యే అనూరాధనుచూస్తుంటే మరీ బాధగాఉంది నరసింహంగారికి. ఆయన ఆమధ్య ఏదో సినిమాలో చూశాడు పెళ్ళి కూతురు పిచ్చి వేషాలు వేసి పెళ్ళికొడుకుల్ని వెళ్ళగొట్టడము. అట్లా అనూచేత చేయిస్తే! అయినా ఏమని చెప్పాలి? అనూ నవ్వదూ! అట్లాగే నిరుత్తరుడై కానున్నది కాక మానదు అన్న నిస్పృహతో ఉండిపోయారాయన.

మూర్తి రాసినట్లు పదకొండుగంటల బండికి శంకరంగార్ని స్టేషనులో కలుసుకుని ఇంటికి తీసుకువచ్చాడు నరసింహం. ఆయనను వరండాలో కుర్చీలో కూర్చోపెట్టి పిల్లను పంపమని రాజ్యలక్ష్మమ్మతో చెప్పివచ్చారాయన. రాజ్యలక్ష్మమ్మ గుమ్మముదాకా పిల్లను తీసుకువచ్చి తల ఎత్తి చూసింది ఒకసారి. ఎదురుగా నెరిసీనెరవని కొద్దిపాటి బట్టతలా నమున్న లావైన పచ్చని శరీరం సులోచనాలు. నవ్వుతూ తన భర్తతో మాట్లాడుతూన్న శంకరంగార్ని చూసింది. మరొకసారి చుట్టూ కలయచూసింది. మరో వ్యక్తి ఎక్కడా కనపడకపోయేసరికి ఆమె కనులముందు తెర తొలగిపోయి, గుండె ఆగినంత పని అయింది. ఆమె చేతులు ఆమెకు తెలియకుండానే పట్టు తప్పాయి. క్షణకాలం స్తంభించి పోయినట్లు నిలబడ్డ ఆమె, అనూరాధను గుమ్మముదగ్గిరే వదలి చరాలున లోనికి వెళ్ళిపోయింది.

తలవంచుకు నడుస్తూన్న అనూరాధ తల్లి చాపదాకా తీసుకువచ్చి కూర్చోపెడుతుందేమో నని ఒక క్షణం ఎదురుచూసి సిగ్గుతో తనంత తనే వచ్చి చాపమీద కూర్చుంది. తెల్లని పాదాలపై ఎర్రని పట్టంచు చీరాకు తొండగా మెల్లగా కదలివచ్చే ఆ రెండుపాదాలను చూస్తున్న శంకరంగారి దృష్టి క్రమంగా అనూరాధ ముఖం మీదకు పోయింది. అదే సమయంలో అనూరాధ కూడా కళ్ళెత్తి వరుని వంక చూసి తృళ్ళిపడింది.

ఆ క్షణంలో ఆమెలో అనేక భావాలు సుడులు తిరిగాయి. తన మీద తనకే జాలి వేసి అనుకోకుండా నల్లకలువలులా ఉన్న ఆమె కాటుక కండ్లు ఆర్ద్రమూ - సజలమూ కావటముతో తలవంచేసుకుంది. అనూరాధ మరీ బొత్తిగా చిన్నపిల్ల కాదు. పరిస్థితులను గుర్తించలేనంత అమాయకురాలూ కాదు.

నిమిషాలు గడచి పోయిన కొద్దీ ఆమెకు తన పరిస్థితి తండ్రి పరిస్థితి అర్థము కాసాగింది. అసలు మధ్యతరగతి కుటుంబాలలో ఆడపిల్లలే అంత. వాళ్ళకు వయస్సుకు మించిన అనుభవము అవగాహనశక్తి ఉంటుంది. దానితోడు తనవారి మీద సానుభూతి కూడా తగినంత ఉంటుంది. ఆ సానుభూతే తండ్రిమీద కల్గింది అనూరాధకు. ఈ పెళ్ళి చూపులు సవ్యంగా జరిగితే అసలు తన తండ్రికి బరువుకాని విధం ఆలోచించుకోవచ్చు. ఆలోచించుకునేందుకు ఏముంది? నాన్నను కష్టపెట్ట కూడదంటే నాన్న నిర్ణయానికి తల వొగ్గటము ఒకటి, ఆత్మహత్య ద్వారా తన సమస్య వాళ్ళకు లేకుండా చెయ్యటము రెండవది. ఆత్మహత్య అనే సరికి అనూరాధకు శాంత జ్ఞాపకమొచ్చింది. అది చనిపోయేనాడు తనతో అంతా చెప్పుకు ఏడ్చింది. తన బరువు తనవాళ్ళకు తగ్గించాలంటే "ఆత్మహత్య" కన్న గత్యంతరం లేదంది. తెల్లవారేసరికి చచ్చిపడి ఉంది శాంత. కానీ ఏం జరిగింది. ఈ గుడ్డిలోకం చనిపోయిన ఆ అభాగ్యురాలిమీద సానుభూతి చూపకుండా అనేక అపనిందలు అంటగట్టింది. ఏం లేకపోతే ఇట్లా ఎందుకు చస్తుంది అని ప్రశ్నించింది. దానితో అంతకు ముందే పెట్టుపోతలు సరిగ్గాలేవని గునుస్తూన్న శాంతబావ భార్యను పుట్టింట వదలి చక్కాపోయాడు. ఒక అక్క ఆత్మహత్య చేసుకుని, మరో అక్కను వదిలివేసిన ఇంటి ఆడపిల్లలను చేసుకునేందుకు తగ్గ గుండె ధైర్యమెవరి కుంటుంది. శాంతపోయి సంవత్సరమైనా వాళ్ళ కుటుంబము మరింత చిక్కులలో ఇరుక్కుందే కానీ చక్కబడలేదు.

మొన్నటికి మొన్న అమ్మ ఏమందీ? "ఆ ఇంటికి ఇక మాట్రావనీ, అన్ని విధాలా వాళ్ళను శాంత అన్యాయం చేసిందనీ అన లేదూ; రేపు తనగురించి కూడా ఇట్లాగే అనుకుంటారు. ఛీ; ఈ దేశంలో ఆడపిల్లలకు స్వేచ్ఛగా చచ్చే అవకాశం కూడా లేదు అనుకుంది అనూరాధ.

అయినా ఎటూ తన ప్రాణాన్ని వదిలేందుకు నిశ్చయించుకున్న దేనాయిరి. ఏదో సుఖపడాలన్న వాంఛ మాత్రం ఎందుకు? కేవలం పరోపకార మిదం శరీర మన్న సూక్తికి పాటిస్తూ కాలాన్ని వెళ్ళతీస్తే అటు భర్తనూ - ఇటు తండ్రినీ సుఖపెట్టినది అవుతుంది. ఇహమూ - పరమూ సాధించ గలుగుతుంది. ఈ నిశ్చయమే శతథా మంచిదని పించింది అనూరాధకు. ఒక దృఢనిశ్చయానికి వచ్చిన ఆమెకు మునుకటి కళవళపాటు తగ్గి జీవితాన్ని జయించిన గొప్ప వేదాంతిలా ముఖంలో కొత్త కాంతి వెల్గొందింది. అంతలోనే మళ్ళీ లోపలకు వెళ్ళవచ్చునన్న తండ్రిమాట వినిపడటముతో లోనికి వెళ్లింది అనూరాధ.

తను ఊహించిన వేదన అనూరాధ ముఖంలో కనబడక పోయినా రాజ్యలక్ష్మమ్మకు మాత్రం కూతుర్ని చూడగానే దుఃఖము పొంగుకొచ్చింది. అప్పటికే నరసింహంగారు కూడా లోపలికివస్తూ ఈ దృశ్యాన్ని చూసి కళ్లు వత్తుకున్నారు. ఆయనను చూడగానే దుఃఖముతోపాటు కోపము కూడా వచ్చి పోయిన రాజ్యలక్ష్మమ్మ, "అయినేనా వరుడు? మీకన్నా పెద్దవాడైన ఆయనను అల్లుణ్ని చేసుకునేందుకు మీకు సిగ్గు వెయ్యటంలేదూ! నా బిడ్డకు పెళ్లి కాకపోతే మానె, ఈ పెళ్ళి నే జరగనివ్వను!" అంది ఆవేశంగా!

వివరాలు అక్కర్లేదు!

కోటీశ్వరుడు ఒకరు స్వంత విమానంలో భూప్రదక్షిణానికి బయలుదేరాడు. మార్గంలో విమానచోదకుడు యజమానితో "అయ్యా, ఇప్పుడు మనకు దిగువగా ఉన్నది ఢిల్లీనగరం అండి" అన్నాడు.

"వివరాలు అక్కర్లేదు. అది ఏ దేశమో చెప్తే చాలు" అన్నాడు ఆ కోటీశ్వరుడు.

ఎస్. వి. శివకుమార్ (చెరుకుపల్లి).

పెళ్ళిచూపులు

"అవతల పెద్దమనిషిని పిలిచి పిల్లను కూడా ఇవ్వడు కాదంటే ఎట్లా!" భార్యను అనునయించబోయాడు నరసింహంగారు.

తండ్రి నా స్థితిలో చూస్తుంటే అనూరాధకు ఓరుకోబుద్ధి కాలేదు. "చేసుకునేవాణ్ణి నేను నాన్నగారూ! మీ ఇష్టమే నా ఇష్టము అమ్మా! మాతురు పెళ్ళంటే విశ్వే తల్లి ఎవరేనా ఉన్నారా?" అంటూన్న అనూరాధ మాటలు పూర్తి కాకుండానే "బావగారూ!" అన్న శంకరంగారి పిలుపు ముగ్గుర్ని ఆశ్చర్యచకితులను చేసింది.

అయితే శంకరంగారు కూడా పిలిచేయుండు ఎంతో తర్జనభర్జన పడ్డాడు. మళ్ళీ వివాహము చేసుకోవటము ఆయనకు ఇష్టము లేదు. నాగాటి కలమూర్తి, తమాషాగా అరిచేతిలో వైకుంఠము చూపినట్లు మాటాడుతూంటే కాదనలేకపోయాడు ఆయన. తీరా పెళ్ళివారింట్లో అడుగు పెడుతూన్న ఆయనకు పార్వతమ్మతో జరిగిన పెళ్ళిచూపులే గుర్తుకు వచ్చాయి. ఆనాడు ఎంత అట్టహాసం చేశారు తన మామగారు. ఊరిలో సగంమంది అక్కడ, మగా అక్కడే ఉన్నారు అనిపించింది తనకు. అంతలో ఆయనకు అనూరాధను వదలి అక్కడినుంచే తీవ్రంగా కదులుతూన్న రాజ్యలక్ష్మమ్మ కనుపించింది. మళ్ళీ తన అత్తగారితో పోల్చి చూసుకుంటే రాజ్యలక్ష్మమ్మ చర్య వింతగానే కనుపించింది.

పెళ్ళికూతురు అనూరాధను చూస్తుంటే మళ్ళీ పార్వతమ్మ జ్ఞప్తికి వచ్చింది శంకరంగారికి. మరణశయ్య మీద ఉన్న పార్వతి, "నాకు అబ్బాయిని గురించిన చింతకన్న మీ చింతే బాధిస్తోంది. ఎటూ కాని వయస్సులో మిమ్మల్ని వదలి పోతున్నాను. కాని భగవదిచ్ఛను కాదనలేం. తొందరగా అబ్బాయిని ఓ ఇంటివాణ్ణి చేస్తే, కొడుకూ కోడల్నీ చూస్తూంటే కొంతవరకు ఈ దెబ్బ నుంచి కోలుకుంటారు," అంటూ కన్నుమూసింది.

తల ఎత్తి చూసేసరికి అనూరాధ జాలి నయనాలు కనుపించాయి. పార్వతి చూపుల్లో ఉన్న తృప్తి అనూరాధ కండ్లలో లేదు. పైగా పంజరంలో చిక్కుకున్న పక్షి నిస్సహాయతా – కసాయివాని ముందు మేక పిల్లకున్న మొండిధైర్యము ఆ చూపుల్లో కనుపించింది. ఎటూకాని వయస్సని పార్వతి ఎందుకందో ఆయనకు అర్థమయింది. బ్రతికి ఉన్నన్నాళ్ళూ పార్వతి విలువయిన సలహాలే ఇచ్చింది. చనిపోతూ కూడా ఇచ్చింది. ఇంతలో లోనుండి రాజ్యలక్ష్మమ్మ మాటలలో ఒకటి రెండు శంకరంగారి చెవిని పడ్డాయి. ఈ సమయంలో తెలివిగా తప్పుకోవాలంటే పార్వతి సలహాయేనట. అనుకున్న ఆయన, "బా వ గా రూ!" అని నరసింహంగార్ని పిలిచారు. శంకరంగారి పిలు

PAKCO ప్యాకో స్లో-స్పీడ్, కోల్డు స్టార్టింగ్ క్రూడ్ ఆయిల్ ఇంజనులు

—: ప్రత్యేక లక్షణములు :—

* పనిచేయ ప్రారంభించుట సులభ
* తక్కువ ఇంధన ఖర్చు
* క్రమమైన నడక
* దిట్టమైన నిర్మాణం
* ఎక్కువ మన్నిక
* అద్భుతంగా పనిచేయును
* [illegible], ఇంజన్ల పరికరములు

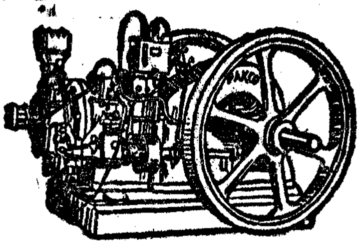

మద్రాసు ఆంధ్ర, కర్ణాటక, కేరళ రాష్ట్రములకు ఏజెంట్లు:

Grams: 'LAMP' **K. S. SHIVJI & CO.,** (Estd. 1903)

Phone: 3617 పోస్టు బాక్సు నెం. 5, 178-79 బ్రాడ్వే, మద్రాసు-1

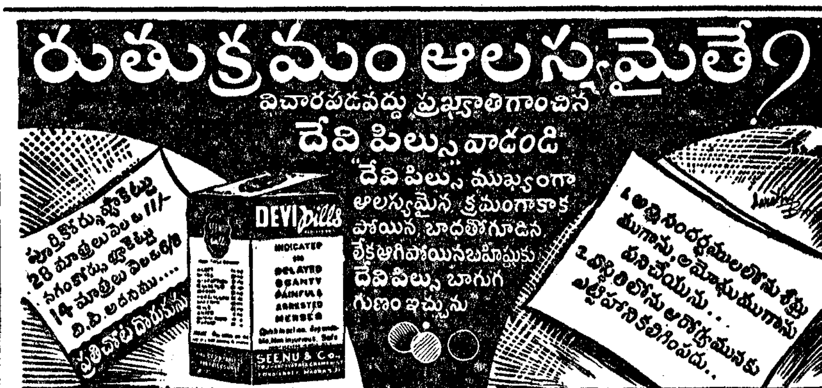

SEENU & CO., 28, THANDAVARAYA GRAMANI STREET. MADRAS 21 GRAMS "ORCAS" (ESTD. 1946) PHONE. 55357

(ADVT. PERMITTED UNDER G.O. MS. NO. 1121. HEALTH.)

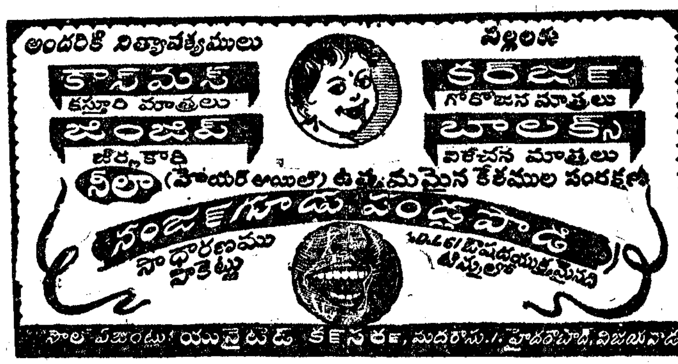

సంజీ గూడు ఔషధములకు ... టపునకు ఒక ప్యాకెట్టును ఆహ్వానించెదము

చదవాలి-సుఖపడాలి

దాంపత్య జీవితంలో బలహీనులయి, నాశనమయ్యేవారి నుద్ధరించుటకు ప్రముఖ డాక్టర్లు కనుగొన్న కొన్ని అమూల్య రహస్యాలు "జీవిత రహస్యాలు" పుస్తకంలో ఉన్నాయి. ఇంకా అందులో ఒక పంతు ధాతువుకు 80 పంతుల రక్తం నష్టమవుతుందనేది అబద్ధమని ఎలా నిరూపించారు, బీజాల పదులువల్ల ఫలితాలు, వాటిలో నొప్పులువల్ల, బుడ్డ వరిబీజాలు, సుఖవ్యాధులు రాకుండా తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు, దాంపత్య జీవితాన్ని ఆనందమయం చేసుకోవడానికి కనుగొన్న మార్గాలు, కుటుంబ నియంత్రణమార్గాలు, యింకా మీ జీవితంలో వెంటనే తెలుసుకోవలసిన అన్ని సంగతులు, "జీవిత రహస్యాలు" అనే ఈ తెలుగు పుస్తకంలో వున్నాయి. వెల రు. 3-50. పోస్టు ఖర్చు ఉచితం. ఇది క్రిందిచోటే దొరుకును. 'దేశసేవ ప్రచురణలు, అశోకనగరు, ఏలూరు,' ఆంధ్రకు వ్రాస్తే వి. పి. పోస్టుద్వారా మీకూ పంపబడును.

ళుతో నరసింహంగారు వాకిట్లోకి రాజ్యలక్ష్మమ్మ తలుపుచాటుకు చేరుకున్నారు. అనూరాధ అక్కడినించే అతిజాగ్రత్తగా వినసాగింది.

“బావగారూ, పిల్లను చూశాను. అబ్బాయి కూడావచ్చి చూసుకుంటే నా అభ్యంతర మేమీలేదు. మీకు తెలిసే ఉంటుంది. అబ్బాయి ఈ సంవత్సరమే బి. ఏ. పరీక్షకు వెళ్ళాడు” అన్నారు అతిలౌక్యంగా శంకరంగారు.

రాజ్యలక్ష్మమ్మ గుండె కుదుటపడింది. కొడుక్కు పిల్లను చూసుకునేందుకు ఆయన వస్తే తొందరపడి ఎంతెంతమాట లన్నది తను! ఆ పెద్దమనిషి ఏమనుకున్నాడో ఏమో! ఇంతకూ ఈయనగారి మతిమరపు ననుకోవాలి అనుకుందావిడ.

శంకరంగారి మాటలతో నరసింహంగారికి పోయిన ప్రాణం వచ్చినట్లయింది. మళ్ళీ అంతలోనే బి. ఏ. చదివాడనీ, అబ్బాయనీ అంటున్నాడీయన కట్నమెంత అడుగుతాడో అనుకున్నాడాయన. “బాబూ! కట్నమదీ యిచ్చుకోలేననీ అటువంటి సంబంధము పంపమని వ్రాస్తే మూర్తి మిమ్మల్ని పంపుతున్నానని మీకే వరుడని వ్రాశాడు. ఇంతవరకు మీకే పెళ్ళికొడుకనుకున్నాం. మూర్తిపొర పడలేదుకదా?” అన్నాడు నరసింహంగారు చేతులు నలుపుకుంటూ.

నరసింహంగారిని చూస్తూంటే శంకరంగారి ముఖంలో జాలితోకూడిన చిన్నచిరునవ్వు పెదవులమీదకు వచ్చింది. అంతలోనే ఆయన ముఖంలో గాంభీర్యం ఆవరించింది. “నా దొంగతనం మీముందు బయట పడకూడదనుకున్నాను. ఇప్పుడు చెప్పక తప్పనిసరి అవుతోంది. మీ అనూరాధను చూసేవరకు మీరూ—మూర్తే—కాకుండా నేనుకూడా పెళ్ళికొడుకుననే అనుకున్నాను. రాజుగారి కిరీటంలో ఉండవలసిన అనర్ఘమణి నిరుపేద దగ్గర ఉంటే ఎంతశోభస్కరగా ఉంటుందో అనూరాధ నా ప్రక్కనున్నా అంతేనని పించింది. ఆ సంగతి మీకూ—మూర్తికీ కూడా బాగా తెలుసు. అయినా కట్నమనే భూతానికి వెఱచి మనమల్ని ఎత్తేవయస్సులో ఉన్న నా ప్రక్కను అనూరాధ లాంటి చక్కని చుక్కను నిలబెట్టేందుకు సంకోచించటములేదు. చిన్నపిల్లాడిలా నన్ను మాటలతో మభ్యపరచాలని చూశాడు మూర్తి. ఇది ఈనాటి మనదేశపు దౌర్భాగ్యం!—అదట్లా ఉంచండి. మహాలక్ష్మి ఏరికోరి మా ఇంటికి వస్తానంటూంటే కాదనగల సామర్థ్యం నాలోలేదు. అందుకే ఆ లక్ష్మిని కోడలుగా స్వీకరించాలనుకున్నాను. కట్నానికేముంది మా అబ్బాయికి మీ అమ్మాయే కట్నం! నామాటకు ఎదురుచెప్పక మా అబ్బాయికి పిల్లనిస్తాననిమాట ఇవ్వండి!” అన్నారు. నరసింహం దంపతులు నోటమాట రానంతగా స్తంభించిపోయారు. అనూరాధ ఆశ్చర్యానికి అంతేలేదు. బిడ్డకోసం మనువు మాట్లాడి తానుచేసుకుని ఆపైన ఆ వనితను మాయనిమచ్చ తెచ్చిన రాజరాజనరేంద్రుని చరిత్రలోనూ, అట్లాంటివారినే ఇతరత్రానూ చూసింది. తను తనకోసం మాట్లాడుకోటానికి వచ్చికొడుక్కు నిశ్చయించుకునేందుకు సిద్ధమయిన ఉదారుణ్ణి ఈ ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో తన కళ్ళతో చూసి ఏమనగలదు! ఆయన ముందు తామంతా అల్పప్రాణులు అనుకుంటూన్న అనూరాధను తీసుకువెళ్ళేందుకు రాజ్యలక్ష్మమ్మ వచ్చింది.

తనకు కల్గిన ఆశ్చర్యంనుంచి తేరుకుని రాజ్యలక్ష్మమ్మ లోపలకు వెళ్ళగానే నరసింహంగారు శంకరంగారి రెండు చేతులూ పట్టుకుని “ఎంత చల్లనిమాట సెలవిచ్చారు. మిమ్మల్ని ఏ విధంగా అభినందించి మీ ఋణం తీర్చుకోగలనో అర్థం కావటము లేదు” అన్నాడు గాద్గదికంగా.

అప్పుడే అనూరాధను తీసుకువస్తూన్న రాజ్యలక్ష్మమ్మ “ఉన్న పాపం చాలక మీ గొప్పమనస్సు తెలుసుకోలేని అల్పబుద్ధిని ఎన్నెన్నో మాటలన్నాను బాబూ దీనికి పరిహారమేమిటో” అంది తనలో తను అనుకున్నట్లు. అప్పుడే పాదాలకు వంగి నమస్కరిస్తూన్న అనూరాధను చూస్తూ “దానికి మీరు విచారించనక్కర్లేదు. మళ్ళీ సంవత్సరానికి ఈ ముసలాడితో ఆడుకునేందుకు పండులాంటి బిడ్డనిచ్చి అనూరాధ మీ ఇద్దరి ఋణాలు అవలీలగా తీర్చేస్తుంది. ఏమమ్మా అనూరాధా ఈ ముసలాడి ఆశ తీరుస్తావుకదూ!” అని శంకరంగారంటూంటే,

సిగ్గు-భక్తి పెనవేసుకున్న అనూరాధ తల ఎత్తి చూడలేక పోయింది. మరోవారానికి రామంవచ్చి తన అంగీకారాన్ని తెలిపి వెళ్ళాడు.

అనూరాధ అదృష్టాన్నే మార్చిన ఆ నాటి సంఘటన ఇంతింతై-వటుడింతై, అన్నట్లుగా అనూరాధ మనస్సులో పెరిగి వేళ్ళు పారినది. రామం మాంగల్యం కడుతూంటే, తలంబ్రాలు పోస్తూంటే, అతనితోపాటు చెయ్యి చెయ్యి కలుపుకుని అగ్నిహోత్రం చుట్టూ ప్రదక్షిణం చేస్తూంటే, అనూరాధ అదృష్టవంతురాలని నలుగురూ అంటూంటే, వాటిమాటున ఉన్నతంగా మహోన్నతంగా మూర్తీభవించిన మానవత్వములా ఉన్న శంకరంగారి వ్యక్తిత్వమే ఆ పందిరంతా వ్యాపించి ఆశీర్వదిస్తూన్నట్లే అనిపించి నతశిరస్క అయిన అనూరాధ ఆయన పరిపూర్ణ మానవుడు అనుకుంది. ★

నారసింహ లేహ్యం
బంగారుతో చేరినది. మేహము, విశ్లాక, విస్పత్రువ వగైరా పోగొట్టి బలము రక్తవృద్ధి కల్గించును. 20 తు
డబ్బి రు. 8-8-0. పోస్టేజి రు.1-1-0
పి. సి. వి. అండ్ కంపెనీ ఆయుర్వేద వైద్యాలయం, పెంచలపి (PO) నెల్లూరుజిల్లా.

* కుమారి మాత్రలు *
బహిష్టు సమయంలో అనేక బాధలు వచ్చే స్త్రీలకు బాధలన్నీ తొలగించును సాదా : రు. 8
స్పెషల్ : రు. 5 అదనపు స్పెషల్ : 8/-
ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.
. DEEVEE & Co (M-I) CALCUTTA-40.

అది ధీరజ్ ప్రెసిడెంట్ (రిజి)

అందరికి అనుకూలమైన పెన్!

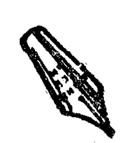

మెత్తగా వ్రాసే గట్టి పాళీ

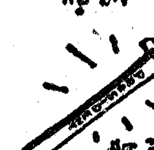

నిరా మెరయు మంచి కాంతియైన క్లిప్

బాగుగా బిగివేయబడిన ఆకర్షణీయమైన గొట్టము

ఏమాత్రమూ చిమర్చదు

సిరా అమితంగా కారదు

వివిధరకములు మరియూ రంగులలో దొరుకుచున్నది

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు
కిరన్ అండ్ కో.
బొంబాయి - కలకత్తా - మద్రాస్
ఢిల్లీ - లక్నో - అహ్మదాబాద్
ప్రెసిడెంట్ సిరా వాడండి